

direcția festivalului. Ariane Mnouchkine refuză: „Nu poți, în același timp, să programezi, să animi un festival, și să montezi spectacole. Eu fac teatru, nu am altă alegere”.

Timpurile moderne. Bernard Faivre d'Arquier va fi cel care va face această altă alegere. Tîndr și energic, specialist în mijloace audiovizuale, el va extinde, la rîndul său, festivalul, inaugurînd video-teatrul. Criticile nu vor întîrzia să apară, dar noul director rezistă vreme de cinci ani, timp în care va aduce și „oameni noi”: în Curtea de onoare sînt rucați est-germanul Heiner Müller și vest-germanul Rainer Werner Fassbinder, sînt aclamați regizorii Roger Planchon, Antoine Vitez, Georges Lavaudant, Daniel Mesguich. În 1981, festivalul numără peste o sută de mii de spectatori. Și, amenințat de intruziunea crescîndă a mass-mediilor, însuși Faivre d'Arquier va declara: „Teatrul rămîne spațiul de neînlocuit al ceea ce este viu și el nu trebuie, cu nici un preț, să se lase devorat de televiziune, spațiu prin excelență al artificialului.”

Reîntoarcerea la surse. Este mesajul pe care îl va prelua noul director al Festivalului, Alain Crombecque. Anul 1965 este un an al reîntoarcerilor. Rîvn la Avignon marii actori care i-au adus gloria: Maria Casarès, Alain Cuny, Jean-Pierre Joris — semizei „legendei Avignon”. Dar este și anul lui Peter Brook, cu Mahabharata, spectacol-gigant, jucat din amurg pînă în zorii zilei următoare într-o carieră de piatră de lingă Avignon. Teatrul a înghițit orașul și se extinde dincolo de el. În 1986, evenimentul festivalului este Furtuna de Shakespeare, cu Pierre Dux în rolul Prospero. Numărul spectatorilor a trecut de o sută treizeci de mii. Este „un public evident preocupat de teatru și de literatură, vibrant, excepțional...” — scrie Nathalie Sarraute.

Aici se încheie legenda Avignon-ului, așa cum ne-o povestește albul jubiliar. Dar ea continuă să trăiască, îmbogățindu-se mereu, ca orice legendă. Care ar putea fi taina longevității ei? Găsim, poate, răspunsul în cuvintele scrise de Jean Vilar în programul îndepărtatului prim festival din 1947: „Între zidurile acestui palat ce-și impune în noapte liniștea și forța, am vrea să putem da în fiecare an spectacole capabile să se măsoare, fără a dezamăgi prea mult, cu aceste pietre și cu o întreagă istorie”.

Anca BUCURESCU

27 martie

Ziua Mondială

a Teatrului

MESAJ INTERNAȚIONAL

În teatru, unde publicul se vede confruntat cu actorii, în același spațiu în care aceștia, prezenți fizic, pot reacționa față de reacțiile spectatorilor, pe care ei înșiși le-au provocat, o societate, o comunitate umană, devine conștientă de sine într-un mod excepțional, nu numai pentru că actorii pun o oglindă în fața modului de viață și a problemelor acestei societăți, ci și pentru că publicul, entitate colectivă devenită reprezentativă pentru comunitate, își exprimă reacțiile, aprobarea sau dezaprobarea, acordul sau refuzul față de imaginea de sine ce-i este oferită.

Iată de ce, teatrul joacă un rol atât de important în perceperea imaginii unei țări, a unei societăți, a culturii sale, în dobîndirea sentimentului identității și specificității sale, mai mult poate decît oricare altă expresie a existenței acelei societăți.

Imaginea pe care o țară o are despre sine însăși, prin intermediul literaturii sale dramatice și a stilului său de interpretare, nu contribuie numai la întărirea sentimentului identității acelei țări; această imagine este, totodată, un element esențial pentru definirea profilului său în lumea întreagă. De aci, extrema importanță a instituirii unei rețele organizate de comunicare: prin traducerea și reprezentarea unor opere aparținînd altor țări și altor culturi și, mai presus de orice, printr-un schimb intens de trupe și de spectacole de teatru între țări. Aceasta va contribui nu numai la o mai largă înțelegere reciprocă, dar va permite și fecundarea reciprocă a ideilor și tehnicilor artistice.

Într-o epocă în care lumea e invadată de un potop de programe de televiziune ieftine, bazate pe criterii comerciale, teatrul viu, păstrător al tradițiilor și particularităților culturale, amenințat de această avanlașă de banalități, rămîne, mai mult decît oricînd înainte în istoria omenirii, un element vital pentru supraviețuirea și continuitatea bogăției și diversității culturii umane.

Martin ESSLIN